

terrefacientis necessitate. At nihil unquam habuit aut crudelitatis aut injustitiae aut barbarie: quibus ideis exprimitur malum sine necessitate & ex mera iniquitate aut improbitate alicui illatum.

SCRIPTURA SACRA ET SACRA TRADITIO.

621. OBSERVATIO. Per *Scripturam sacram* & per *sacram Traditionem* nobis transmissa fuit divina omnis revelatio, antiqua & nova.

I. *Scriptura sacra* est collectio omnium Librorum sub divina revelatione aut impulsione scriptorum; seu, omnium librorum quibus conflatur antiquum & novum Testamentum, & quibus ut divinis suffragatur Ecclesia catholica. (595).

II. *Traditio sacra* est collectio quarundam veritatum divinitus revelatarum, quae in Libris sacris non fuerunt scriptae & depositae, sed quae in memoria hominum fideliter conservantur & ab aeo in axum humano documento transmittuntur.

Ante Moysen, primum divinæ revelationis scriptorem, primum Librorum sacrorum auctorem, in sola Traditione stabat divina illa omnis revelatio, quae prius facta fuerat Patriarchis. Inde excepta & collecta à Moyse divinitus inspirato, divina illa revelatio transivit in sacrum Geneseos librum.

Post Christum, præter veritates illas revelatas, quae in Scriptura sacra continentur; extitere aliæ veritates revelatae, quae in sola Ecclesiæ christianæ memoria fuere olim ab ipsis Christi Apostolis depositæ: illæ scilicet quas ore suo docuerunt & in scripta sua non retulerunt Apostoli; & quarum pars magna hodie in operibus sanctorum Patrum, pars altera in vocali & permanenti Ecclesiæ christianæ documento, conservatur.

Ultimæ istæ veritates revelatae idipsum sunt quod hic *sacrae Traditionis* nomine intelligimus: cui Traditioni non minorem esse auctoritatem, non minorem deberi si-

dem & reverentiam, quam ipsimet *Scriptura sacra*, docet ac definit Consilium Tridentinum.

PROPOSITIO. VII.

622. Sapientissimam Dei Providentiam maxime decuit erigere in Religione christiana Tribunal aliquod infallibile, quo indefectibiliter definirentur & terminarentur variae circa Fidem divinam controversiae.

DEMONSTRATIO. I. Deo in omnibus suis operationibus & beneficiis essentialiter libero placuit divinam dare nobis Religionem, in qua permulta sunt veritates obscuræ, ad Fidem & Mores interdum relativæ, & quarum certam & determinatam haberi cognitionem sàpè interest maximine inde pax conscientiarum, tranquillitas humanarum Societatum, sancta & manifesta Dei in suam Religionem providentia inturbetur & pessumdetur.

II. Certa & determinata haberi non potest cognitio de obscuris illis veritatibus ad Fidem aut ad Mores pertinentibus, nisi dupli via & modo: nempe, aut per *privatas totidem manifestationes*, unicuique individuali animæ divinitus factas; aut per *solemnies definitiones communis* alicujus tribunalis à Deo instituti & divina infalibilitate muniti. Priorem viam & modum Deo attribunt Protestantes; posterioriem, Catholici.

Quod priorem viam & modum non elegerit Deus, demonstrat experientia: quandoquidem, ope istius viæ, quam *Spiritum privatum* nuncupant, res contradictorie oppositas in divina revelatione vident Sectæ oppositæ.

Quod eamdem viam non debuerit eligere Deus, sufficienter demonstrat speculatio. Nam, sapientissimus ille Deus, qui simplicissimas & secundissimas duntaxat leges abhibet in regimine Mundi hujus aspectabilis, à seipso fieret absurde dissimilis & diversus in regimine Religionis à se institutæ: si, repudiata generali & simplici manifestanda veritatis via, privatum quemlibet hominem intrinsecum.

qui ipse edoceret per successivas totidem revelationis manifestationes aut applicationes; quæ absurdam miraculorum continuitatem exigent, si à Deo immediate oriuntur, quæ hominem innumeris anxietatibus & erroribus exponerent, si à solo homine emanant.

Quod viam & modum posteriorem elegerit Deus, tum auctoritate rationis, tum auctoritate Scripturæ sacrae, demonstrant Catholici. Si rationi auscultamus: manifeste dicit Deum, in definiendis & determinandis veritatibus illis obscuris, viam generalem & certam præ viis particularibus & incertis assumere. Si auscultamus Scripturæ sacrae: clarissimis & certissimis ipsius textibus permultis edocebimus, viam generalem & certam, præ viis particularibus & incertis, à Deo fuisse de facto assumptam. (*Mathæi 16, 18, 28, Joannis 14: prima Timothæi 3: Actuum 20*).

III. Unde, sive philosophicè scrutemur quid decuerit agere Deum, sive religiosè expendamus quid se egisse testetur ipsemet Deus: utrinque concludemus existere in Religione christiana *infallibile aliquod Tribunal*, quo indefectibiliter definiri & terminari possint variae circa Fidem divinam controversiae. Q. E. D.

PROPOSITIO VIII.

623. *Tenetur Homo, tum quod injustum & dishonestum est, devitare; tum quod justum & sanctum prescribitur, agere: peccati reus & pena dignus futurus, si secus sese gesserit.*

DEMONSTRATIO. I. Cum Homo sit in se liber & à Deo essentialiter dependens: evidens est teneri hominem ad id omne agendum aut vitandum, quod agi aut vitari imperat supremus legislator Deus: evidens est hominem veræ in Deum legistorem rebellionis verique proinde in se criminis esse reum; si aliquam liberè violet & infringat legem, quam per semetipsam immediatè tulerit Deus, aut quam tulerit legitima aliqua Auctoritas à Deo stabilita & consecrata (582 & 584).

II. Cum Deus sit essentialiter justus, cum Deus essentialiter & improbet & vetet & damnet quidquid in se crimen & scelus est: evidens est essentiali sua rectitudine teneri Deum, ad justas crimini & sceleri penas rependendas; sive in præsenti vita, sive in vita aliqua futura. Q. E. D.

PROPOSITIO IX.

624. *Ab idea Dei essentialiter justi, & justam virtuti mercedem criminique pœnam non semper rependentis in præsenti vita; legitime concluditur aliam homini post funera futuram esse vitam, ubi justa sua sit & virtuti merces & criminis pœna.*

DEMONSTRATIO. Essentiali sua rectitudine tenetur manifeste Deus, justum aliquod sortis discrimin decernere & ponere, inter scelestum & nefarium hominem, & hominem probum atque innoxium; ac proinde, justam alteri pœnam & alteri mercedem indefectibiliter decernere & rependere. Cum autem, tum quotidiana nostra observatione, tum generali omnium historiarum testimonio, edoceamur illud in præsenti vita non semper fieri: necesse est evidenter alteram esse homini vitam, ubi essentiale suum habeat divina justitia effectum Q. E. D.

PROPOSITIO X.

625. *Nullatenus repugnat quod altera hæc vita sit æterna, tum in ratione mercedis, tum in ratione pœnæ: unde nihil rationi absonum habet, quod in hac re docet christiana Religio.*

DEMONSTRATIO. Docet christiana Religio mercedem virtutis & pœnam criminis futuram esse æternam: quod utrumque philosophicæ rationi nullatenus repugnare, sic paucis ostenditur & evincitur.

I. Nullatenus repugnat felicem Piorum & Proborum sortem in altera vita esse æternam. Si enim repugnaret il-

*

lud; illa repugnantia se teneret vel ex parte Dei remunerantis, vel ex parte Animæ remunerandæ: atqui neutrum dici potest.

Non prius: nulla enim repugnantia in eo est, quod Deus in se infinitè potens & infinitè beneficis, sine fine futurus sit liberalis & misericordis erga eos omnes quos vita præsens fecit divina ipsius amicitia dignos.

Non posterius: nulla enim repugnantia in eo est, quod Anima humana Deo volente, nullum habeat existendi finem; & divinæ beneficentiae indesinenter & sine fine pateat.

II. Nullatenus repugnat infelicem Impiorum & Improborum sortem in altera vita esse æternam: sive infinitum sit, sive mere finitum, in genere offensæ peccatum in ipsis puniendum.

Patet pars prior dilemmatis: nempe, quod peccatum possit sine fine puniri, si sit *infinitum in genere offensæ*. Nam offensa infinita potest puniri pena infinita: atqui homo, utpote finitus in suis affectionibus, non potest affici pena infinita in ratione intensitatis: ergo superest ut pena possit affici infinita in ratione durationis.

Certa est & pars posterior dilemmatis: nempe, quod peccatum possit sine fine puniri, si sit *finitum in genere offensæ*. Nam, instar axiomatis moralis apud omnes recepti est, quod eo major sit offensa, quod nobilior est persona injuriam subiens & vilius persona injuriam infens. Ex hoc autem morali axiome sequitur, quod injuria Deo illata ab homine peccante, sit offensa excedens omnem offensam finitam: unde sic ratiocinari licet.

Offensa excedens omnem offensam finitam, potest puniri penam finitam omnem pœnam excedente: ergo potest puniri penam eternam. Dem. cons. Pœna ab homine peccatore repetenda non excederet pœnam omnem finitam, nisi esset æterna: si enim non esset æterna; finita foret, tum ratione intensitatis, tum ratione durationis. Ergo si peccatum potest puniri penam finitam omnem pœnam excedente, potest puniri penam æterna.

III. Fundamentale Religionis christianæ dogma est, æterna Beatorum felicitas, æterna Reproborum infelicitas. Huic autem dogmati, omnimodam à divina revelatione certitudinem obtinenti, favet potius quam adversatur ratio philosophica: cum in hanc eandem persuasionem, solo suæ naturæ instinctu, abierint ubique terrarum antiquissimæ & sapientissimæ Nationes permulta: cum fateatur Philosophorum sanissimus simul & sagacissimus Plato, in suo Phœdone, nihil sibi visum esse, post maturum rerum examen, quod sit sapientia, rationi, veritati, quam hæc opinio, magis consonum: cum instar corollarii fluere videatur christiana hæc Fides, tum ex spiritualitate & immortalitate Animæ humanæ, tum ab ipsamet idea Dei virtutem essentialiter amantis, à crimine essentialiter abhorrentis, in omnibus suis attributis infinitum sese ubique exhibentis & demonstrantis. Q. E. D.

OBJECTIONES SOLVENDÆ.

526. OBJECTIO. I. In vita præsenti, sua semper est criminis pœna & virtuti merces: ergo falsa suppositione laborat omnis illa vitæ alterius demonstratio. Constat experientia antecedens. Quantis enim Conscientiæ anxiæ & irquietæ terroribus & angoribus & morsibus excruciali & exedi solet crimen aliunde felicissimum! Quam suave & jucundum est vitæ innoxiaz sanctum testimonium, quam plena divinæ voluptatis & ineffabilium deliciarum est interna integritatis incontaminata conscientia, virtuti aliunde miserrimæ!

RESP. Dist. ant. In vita præsenti, sua semper est criminis pœna & virtuti merces, insufficiens & incompleta, transeat ant. sufficiens & completa, & Deo scelerum vindice & virtutum remuneratore digna, nego ant. & cons.

I. Non satis certum est quod homines scelestos & nefarios ita semper excrucient angores & morsus conscientiæ: quod homines probos & innoxios, quos scelestis &

nefariis similes fecit teterima calumnia, ita efficaciter consoletur & delectet internum conscientiae incontaminatae testimonium. Prioribus remordentes conscientiae stimulos adimit persæpe longus & frequens scelerum habitus: posterioribus suavissimas vitæ innocentis & integræ delicias magnam in partem tollit innocentiae suæ manifestandæ ablata spes.

II. Existentiæ Dei justi & futuræ alterius vitæ supponunt inhærentes crimini aliunde miserrimæ pax & deliciæ: ergo inde male impugnatur futuræ alterius vitæ necessitas.

627. OBJ. II. Fieri potest ut Pii & Probi per peccatum originale aut per peccata personalia perdiderint jus suum, ad futuram vitam felicem: fieri potest ut Impiorum & Improbi suorum veniam peccatorum ante mortem obtineant ab infinita Dei misericordia; nihilque proinde retineant, quod alteram vitam infelicem exigat. Ergo nulla est, sive ex parte Dei, sive ex parte hominis, vitæ alterius necessitas.

RESP. Nego utranque antecedentis suppositionem, quam sic paucis expendo & explico.

I. Quodcumque supponatur deperditum ab *homine pio* & *justo* jus essentiali Dei rectitudini non adimitur divina necessitas sese justum exhibendi; non adimitur divina obligatio decernendi & ponendi justum aliquod sortis discrimen inter Pios & Impios, inter Probos & Improbos, inter virtutem infelicem & scelus felix. Ergo Vitæ alterius necessitatem, si non importat natura hominis, importat saltem natura Dei.

Nulla est ratio supponendi quod homines pii & justi jus unquam suum perdiderint ad mercedem suæ pietatis & virtutis. Si autem sine ratione supponantur ab illo jure excidisse, vel per peccatum originale, vel per peccata sua personalia: divina Revelatione constat quod ipsis à Deo restitutum sit illud jus.

II. Quodcumque supponatur Deo misericordia genus

erga homines impiorum & improborum: certè Deo adimi non debet divina sua sapientia, divina sua justitia, divina sua providentia; ex quibus manifeste fluit necessitas reprendendi justam aliquam sceleri poenam, vel in vita præsenti, vel in altera vita.

Esto possit aliquando Deus, per beneficentissimum suæ infinitæ misericordiæ miraculum, hominem diu scelestum & nefarium ad poenitentiam vocare ante mortem, & felici in altera vita sorti destinare. At manifeste decet infinite sapientem Dei providentiam, ut in ordine Naturæ, sic in ordine Gratiarum, secundum generales aliquas leges agere. Unde, homines scelestos & nefarios, quos nulla ante mortem appareret ad Deum revocare poenitentia, plerosque omnes manet misera pos mortem vita.

628. OBJ. III. Infinitæ Dei bonitati simul & infinitæ Dei justitiæ repugnat æterna peccati poena: ergo in stricto & obvio terminorum rigore non est assumendum, quod in hac re docere videtur christiana Religio. Prob. ant.

I. Enti infinite bone essentiale est infinite propendere ad indulgendum delinquentibus, ad commiserandum patientibus, ad restringendam & limitandam, quantum penes est ipsum, poenam flagitiis debitam: ergo infinitæ Dei bonitati repugnat æterna peccati poena.

II. Enti infinite justo essentiale est justam ponere proportionem inter peccatum & poenam peccati: nulla autem foret proportio inter peccatum cuius duratio est unius quasi momenti, & poenam quæ esset in æternum duratura. Ergo iterum infinitæ Dei justitiæ repugnat æterna peccati poena.

REP: Nego ant. Humanæ bonitati & justitiæ, quibus sæpe admixta est plurima ingenii cæcitas & debilitas, quas sæpe excusat & perturbat imaginationi impressus rerum horror, non assimilanda est divina bontas & justitia: quibus nihil nostræ infirmitatis admixtum esse potest; quas sola regit æternæ & incorruptæ veritatis regula; quas solus movet æterni & essentialis ordinis amor.

I. Ad priorem probat. dist. ant. ita ut illa propensione necessitetur Ens supremum; ad manifestandam exterius modo omni possibili suam bonitatem intrinsecam, ad lassandas nimium sceleribns habenas, ad non repetendam à Reprobis pœnam ipsorum peccatis congruam, nego ant. ita ut sub illa propensione Ens supremum maneat in se liberum ad agendum quidquid ipsum decet agere, conc. ant. & nego cons.

Infinita Dei sapientia statim & sancitum est, ut in præsenti vita suum abundanter effectum haberet divina bonitas & misericordia: ut in vita futura effectum plene suum haberet divina justitia, solis exhorrescenda hominibus scelestis & nefariis.

II. Ad posteriorem prob. dist. ant. Inter peccatum & pœnam peccati, nulla esset proportio temporis, conc. ant. nulla esset proportio æqualitatis, nego ant. & cons. Peccatum inter & pœnam peccati, non requiritur *proportio temporis*. Quotidie enim, nemine sano reclamante, pœna exili in perpetuum duratur, pœna vitæ numquam recuperandæ, jure & juste damnantur infractores legum, propter culpam unico horæ momento consummatam.

A desse autem proportionem æqualitatis congruam, inter peccatum & pœnam peccati: patet ex explicatione & demonstratione præcedentis ultimæ propositionis. Nunquam delebitur peccatum morte consummatum: ergo in æternum patebit justæ indignationi Dei, à peccato essentialiter abhorrentis. Non æqualia sunt omnia peccata, in rationi malitiæ: ergo varios & congruos intensitatis gradus dabit infinita Dei sapientia & justitia, æternæ pœnæ quæ unicuique peccato ultrix annectetur,

629. CONCLUSIO. Ex positis & demonstratis principiis, fluit universalis morum regula, qua nulla esse potest & purior & certior & sublimior & efficacior, scilicet Religio divina: cui si fidele obsequiam præstiterimus, à nullo officio adimplendo abstinebimus; erga Deum pii & dociles, erga Proximum justi & humani, erga nosmetipsos sancti & se-

veri. Atque ita, divina Religione duce, divina adspirente & auxiliante Gratia, omnem in Terris adimplebimus justitiam, perennem in Cœlis merebimus felicitatem.

SECTIO POSTERIOR.

630. OBSERVATIO. Ut sua sunt humano Intellectui principia cognitionis: sic sua sunt humanæ voluntati principia actionis. Ut in suis operationibus à Dialectica irradiatur & regitur humanus intellectus: sic in suis operationibus irradiari & regi debet à Morali humana voluntas. Ut scientificis Dialecticæ principiis & regulis objectum sunt varii actus intellectus nostri: sic scientificis Moralis principiis & regulis objectum sunt varii actus nostræ voluntatis, quos omnes sub generali nomine actuum humanorum comprehendimus; & quorum naturam, regulam, & qualitatem, paucis indicamus & exhibemus.

I. Actus humani in sua natura spectati, sunt illi omnes & soli actus qui à libera hominis voluntate elicuntur aut imperantur. Unde, ab actuū hmanorum cathegoria excludendi sunt illi omnes actus, quibus non præsidet liberum humanæ voluntatis imperium: qualis est motus cordis & pulmonum & sanguinis; quales sunt primi & indeliberati humanarum cupiditatum impetus; quale est quidquid fit ab homine, ante usum rationis aut deficiente rationis usu.

II. Actuum hamanorum regula est, alia exterior, nempe lex divina aut humana; alia interior, nempe conscientia moralis.

Lex est ille legitimæ auctoritatis actus, qui aliquid fieri jubet aut vetat; & cui obsequium præstare tenetur essentialiter homo (583 & 584).

Conscientia moralis est internum illud Animæ nostræ tribunal, in quo actiones nostræ judicantur licitæ aut illicitæ aut indifferentes: prout intelliguntur aut sentiuntur,

Tom. II.